

ANTON S PADOVE, *Imago pietatis*, detalj freske u crkvi Sv. Roka u Draguču

Zagreba (1931–35), a od 1936 (s I. Zemljakom) radi na njezinoj provedbi. A. je bio aktivan član CIAM-a (1932–39) i supotpisnik Atenske povelje (1933). Kao član Radne grupe Zagreb (1932–35) organizira dokumentarnu izložbu »Kuća i život« u okviru IV. izložbe »Zemlje« (1932) te projektira Poljoprivredno-šumarski fakultet (s J. Pičmanom, 1935) u Zagrebu. Načela modernog shvaćanja arhitekture provodi u natječajnim projektima pojedinačnih objekata (Narodni dom u Banjoj Luci, 1929; Hrvatski planinarski dom i Dom poštanske štedionice na Sljemenu, 1933; osnovna škola u Varaždinu, 1935; Ministarstvo građevina u Beogradu, 1936; hotel na Plitvicama, 1940) i u urbanističkim rješenjima (regulacija Sušaka, 1934, Niša, 1935. i Novog Sada, 1935–36). U razdoblju između dva svj. r. projektirao u Zagrebu: Ambulantu u Hirčevoj ul. (1936), Školu za civilnu zaštitu na Ksaveru (1937) te regulatornu osnovu i tipske objekte obiteljskih kuća za Cvjetno naselje (1939).

Poslije 1945. A. organizira urbanističku službu u Hrvatskoj, a 1947. sudjeluje u osnivanju Urbanističkoga instituta Hrvatske. Na osnovi praktičnih iskustava i suvremene teoretske misli utemeljuje proces regionalnoga i urbanističkoga planiranja, radeći direktivne regulatorne osnove Karlovca, Siska, Duge Rese, Ploča, Dubrovnika i Makarske. Od 1945–53. također je savjetnik za urbanizam u Makedoniji gdje radi planove za Prilep, Bitolj, Strugu i Ohrid. God. 1949. sudjeluje u osnivanju Zavoda za urbanizam Zagreba gdje radi *Regulatornu osnovu Zagreba* (1953).

Kao savjetnik Ujedinjenih naroda za urbanizam i regulativno planiranje (1953–65) organizira urbanističke službe u Burmi (generalni plan Rangoona), Maleziji (detaljni urbanistički plan Kuala Lumpura i prostorni plan doline Klang) i Indoneziji.

LIT.: S. Planić, Problemi suvremene arhitekture, Zagreb 1932. — Isti, Grad i društvo, dva predavanja ing. VI. Antolića, Književnik, 1933, 4. — E. Franković, Arhitekt Vlado Antolić, ŽU, 1976, 24–25. — T. Premrl, Istanje i provedba suvremenih arhitektonskih načela, ČIP, 1981, 343. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1989. D. Sek.

ANTOLKOVIĆ, Gustav, slikar (Vukovar, 26. VII. 1883 — Osijek, 24. VI. 1964). Studirao u Budimpešti, predavao u Karlovcu i Osijeku. U I. svj. r. nekoliko godina provodi u zarobljeništvu (azijska Rusija), odakle donosi brojne crteže i izlaže ih 1922. u Osijeku. U kasnijem razdoblju slika mrtve prirode, uglavnom u pastelu.

ANTONINI, Mario, arhitekt i industrijski oblikovatelj (Zagreb, 21. IV. 1929). Diplomirao na arhitektonskom odjelu akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu 1955. Do osnivanja Centra za industrijsko oblikovanje u Zagrebu, djeluje kao slobodni umjetnik, a zatim postaje direktor Centra. Suraduje s privrednim poduzećima na realizaciji promotivnih izložbi u inozemstvu. Oblikuje interijere Radničke biblioteke i Gradske biblioteke u Zagrebu, te izložbeni paviljon na temu stanovanja na Trijenalu u Milanu 1957. R.

ANTONINI, Marko, slikar i scenograf (Gemoni, 7. IX. 1849 — Zagreb, 25. V. 1937). Slikarstvo je studirao u Rimu gdje ga je zapazio grof A. Nugent i doveo u Hrvatsku 1875. da mu popravi freske na imanju u Oroslovju i oslika dvorac na Trsatu. Izradio je brojne slike i portrete u Zagrebu i drugim mjestima po Hrvatskoj. Osobito mu je uspio dekorativni strop u starom gradu na Trsatu. Oslikao je mnoge crkve u Hrvatskoj i Bosni. Za staro kazalište na Markovu trgu u Zagrebu izradio je scensku opremu Halévyjeve opere *Židovka* i Zajčeve *Aphrodite* 1888 (s E. Weingartenom). Sačuvano je oko 50 obojenih scenografskih skica iz njegova posjeda. Antoninijeva supruga *Klotilda* bila je umjetnica u dekorativnom vezu.

LIT.: J. Konjović, Boja i oblik u scenskom prostoru, Rad JAZU, 1962, 326, str. 33–35. P. C.

ANTONINI, Oto, slikar (Zagreb, 17. VII. 1892 — 15. II. 1959). Višu školu za umjetnost i umjetni obrt završio 1913. u Zagrebu, a studij nastavio u Sieni, posvećujući se crkvenom slikarstvu. Izradio je nekoliko svetačkih slika u crkvama Sv. Vinka i Sv. Franje u Zagrebu. Radio je kao ilustrator novina, a bio je i urednik zagrebačkog ilustriranog tjednika »Svijet« tridesetih godina. Bavio se i portretnim slikarstvom, pa je vješto slikao, pretežno u pastelu, portrete imućnih zagrebačkih građana. R.

ANTONIO IZ VENECIJE, slikar (Dubrovnik, potkraj XIV. st.). Bio je državni slikar Republike do 1390, kada je morao napustiti stan i radionicu na Placi (Stradunu), a u državnoj ga je službi naslijedio slikar Petar Madžar. Posljednji se put spominje u Dubrovniku 1391.

ANTON S PADOVE, slikar (XVI. st.) iz istarske Padove (Kašcerge). Njegov ciklus zidnih slika u crkvi Sv. Roka u Draguču, datiran 1529, obuhvaća širok krug sakralnih tema. God. 1529. izradio je triptih za kapelu Sv. Jerolima u Humu (danas u sjemeništu u Pazinu) sa središnjim prikazom *Bl. Djevice Marije s djetetom* i donatorom. U bogatoj ostavštini istarskoga slikarstva to je jedina sačuvana slika na platnu. Na zidovima crkve Sv. Roka u Oprtlju naslikao je prizore iz svetačkih legendi. Glag. natpisi na zidnim slikama u Draguču i podnožju humskoga triptiha zovu ga Anton s Padove dok se na lat. natpisu iz 1537. na oltarnoj zidnoj slici u Draguču naziva *Antonius Padovanus*. U svojim kolažnim kompozicijama služio se grafičkim predlošcima i ilustracijama iz knjiga. Majstor Anton je prislan i naivan pučki umjetnik koji posjeduje vješt i fin crtački rukopis. S njime završava srednjovj. slikarska tradicija u Istri.

LIT.: A. Morassi, Antica pittura popolare nell' Istria, Le vie d'Italia, 1924. — B. Fučić, Humski triptih, Bulletin JAZU, 1957, 3. — Isti, Istarske freske, Zagreb 1963. B. F.

ANTUNAC, Grga, kipar (Šibenik, 11. III. 1906 — Zagreb, 15. I. 1970). Učio na Obrtnoj školi u Splitu (1920–26), Umjetničkoj akademiji u Zagrebu (1926–30) i dvije godine u specijalki I. Meštrovića. God. 1932/33. nastavio studij u Parizu. Putovao Italijom i zemljama Bliskog istoka. Od 1946. profesor na Akademiji u Zagrebu. Nekoliko godina (1932–35) radi u Meštrovićevoj ateljeu gdje kleše reljefe za mauzolej u Otavicama, zatim *Povijest Hrvata* i *Sfingu* (s I. Lozicom) a radi i dvije karijate u granitu za Meštrovićev *Spomenik neznanom junaku* na Avali. God. 1937–39 pomaže A. Augustinčiću pri izvedbi konjaničkih spomenika. Kleše granit, mramor i kamen, radi u bronci, reže drvo i bjelokost, modelira u terakoti. Radi memorijalne spomenike (Sali na Dugom otoku, Garešnica), poprsja (*Simo Matavulj*, *Vilim Galjer*, *Lenjin*), portrete (*Glava djevojke*, *Moja žena i djeca*, *Nada Tončić*, *Maksim Gorki*, *Portret Mirka Račkog*, *Moja ujna*), kompozicije i plakete. Skulpture modelira realistički. Vrijedni su njegovi aktovi u mramoru i brončani likovi zlarinskih žena. God. 1968. izradio nove brončane vratnice na zap. portalu šibenske kate-

drale s motivima iz Staroga zavjeta u kojima uskladuje tradiciju i suvremenu shvaćanja. Izlaže od 1935. God. 1945. priredio samostalnu izložbu u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu (s F. Šimunovićem). Posmrtno izložbe priređene su mu u Šibeniku 1973. i Zadru 1974.

LIT.: S. Batušić, II izložba zagrebačkih umjetnika, HR, 1935, 7. — V. Kušan, III izložba zagrebačkih umjetnika, ibid., 1936, 7. — I. Šrepol, Skulptura na izložbi hrvatskih umjetnika, Jutarnji list, 1937, 9271. — G. Gamulin, Izložba Antunac—Šimunović, Republika, 1945, 3. — D. Kečemet, Grga Antunac, majstor mramora, Slobodna Dalmacija, 21. I. 1970. — M. Peić, In memoriam Grgi Antuncu, Vjesnik, 27. I. 1970. — V. Barbić, Antunac (katalog), Šibenik 1973. K. Ma.

ANTUN IZ LINDARA, skriptor i iluminator (XV. st.). Franjevac iz Lindara u Istri. God. 1433 (ili 1499) napisao je i iluminirao *Statut grada Pule*. Taj se rukopis danas čuva u Historijskomu arhivu u Rijeci.

ANTUN IZ PADOVE, graditelj (Padova, ? — Dubrovnik, 1562). God. 1539. primljen u državnu službu Dubrovačke Republike (kao protomajstor vladinih gradnji). God. 1549. izradio je nacрте za palaču obitelji Skočibuha-Bizzaro, smještenu na Pustijerni (danas Karmen). Palača, koju su 1550—53. sagradili domaći majstori, pripada najvrednijim umj. ostvarenjima dubrovačke arhitekture XVI. st.

LIT.: F. Kesterčanek, Nekoliko podataka o renesansnoj palači Skočibuha-Bizzaro u Dubrovniku, Anali—Dubrovnik, 1955—56. R.

ANTUN IZ ROVINJA, klesar (sred. XV. st.). Spominje se 1451. u Rabu gdje radi Kolanu Crnoti gotičke prozore s potprozorcima i akroterijem te umivaonik. Prema nacrtima klesara Jurja Dimitrova, koji od 1448. ima radionicu u Rabu, izvodi 1453. s Jurjem iz Modruša građevne i klesarske detalje (trijumfalni luk, križna rebra svetišta, dovratnike i doprozornike) za crkvu i samostan Sv. Eufemije u Kamporu.

LIT.: C. Fisković i K. Prijatelj, Albanski umjetnik Andrija Aleši u Splitu i u Rabu, Split 1948, str. 10—11. V. El.

ANTUN JAKOVLJEV (Antonio di Jacopo), slikar iz Luce (XV. st.). Dolazi u Dubrovnik 1423. i do 1428. radi na oslikavanju unutrašnjosti katedrale scenama iz Staroga i Novoga zavjeta. Tim ciklusom fresaka, po kojima je poznat kao »slikar crkve Sv. Marije u Dubrovniku« jedan je od važnijih slikara koji djeluju u Dubrovniku u trećem i četvrtom desetljeću XV. st. U njegovoj radionici školovalo se više domaćih učenika.

LIT.: V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, Beograd 1963. — K. Prijatelj, Dubrovačko slikarstvo XV—XVI. st., Zagreb 1968, str. 13. R.

ANTUNOVIĆ, Kristofor Nikolin (Božidarović..., Nikolin...), slikar (Ston, oko 1510—1580). Došao je u Dubrovnik 1529. i učio kod slikara Piera Giovannija iz Venecije. Izradio je poliptih na gl. oltaru crkve Sv. Marije u Pakljeni na Šipanu (naručen 1552) koji je vjerojatno naslikan prema njegovu izgubljenom poliptihu u crkvi na Otoku kraj Korčule. Kao uzor poslužio mu je poliptih Tiziana i njegove radionice u dubrovačkoj katedrali. Osim očuvanog barjaka bratovštine kamenara iz crkve Domino, A. je izradio nekoliko slika (danas izgubljenih) za obitelji Skočibuha i Lukarević.

LIT.: V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, Beograd 1963. — K. Prijatelj, Dubrovačko slikarstvo XV—XVI. st., Zagreb 1968. K. Plj.

ANTUNOVIĆ, Silvije, klesar iz Korčule (XVI. st.). Radio na ljetnikovcu Petra Sorkočevića na Lapadu u Dubrovniku, gdje je (1520) izveo svodne lukove i malu česmu.

LIT.: C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947.

APOKALIPSA, posljednja kanonska knjiga *Biblije*, jedina proročka knjiga Novoga zavjeta. Prema tradiciji, napisao ju je Ivan, apostol i evanđelist, krajem I. st. za progonstva na otoku Patmosu. Osim kanonske postoji više apokrifnih apokalipsa Staroga i Novoga zavjeta. Sadržaj Ivanove apokalipse sastoji se od alegorijskih slika, viđenih u zanosu, koje se međusobno smjeњуju i isprepliću, a odnose se na Božje veličanstvo, borbu Crkve s neprijateljima te konačno Kristovu pobjedu. A. je česta tema u umj. stvaralaštvu, kako zbog svoje bogate simbolike, tako i zbog svojih slikovitih, gotovo nadrealističnih alegorija. Na Zapadu je A. smatrana kanonskom knjigom već od III. st. pa je ikonografija njezina sadržaja daleko bogatija negoli na Istoku, gdje je prihvaćena tek u XIV. st. Najstariji prikaz iz Apokalipse nalazi se na sarkofazima IV. st., gdje se javlja Kristov ideogram, alfa i omega. Kod nas se motivi iz Apokalipse susreću u doba predromanike u kamenjoj plastici (*Maestas Domini* i tetramorf), a ti će se motivi javljati i u plastici i freskama romanike i gotike. U plastici i freskama baroka čest je motiv *Žena obučena u sunce* (Sv. Leonard u Plješivici, Belec, Trški vrh), a

G. ANTUNAC, *Aki*

I. Ranger na pjevalištu crkve u Lepoglavi slika temu *Starci apokalipse*. Pojedinačne motive slikaju i neki umjetnici XIX. i XX. st. (Čikoš-Sesija, Rački, Dulčić), a cjelovitu Apokalipsu ilustrirao je 1992. Lj. Ivančić.

LIT.: Apokalipsa, Plehan 1992.

A. Bad.

APOKRIFI, spisi pisani stilom bliskim *Bibliji* i biblijskim piscima, romansirano prošireni, katkada pak skraćeni ili iskrivljeni kanonski biblijski tekstovi. A. su često bili motiv lik. umj. stvaralaštvu osobito narativne scene (život Joakima i Ane, djetinjstvo Marijino i Isusovo, Kristov silazak u podzemlje, životopisi apostola). Kada je nakon Tridentinskoga koncila (1545—63) ikonografija očišćena od srednjovj. natruha, zabranjene su sve ikonografske teme temeljene na apokrifima (ostali su jedino vol i magarac u temi Isusova rođenja).

LIT.: M. Craveri, I vangeli apokrifi, Torino 1969. — B. Grabar, Apokrifi u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti, Croatica, 1970, I.

A. Bad.

APSOROS → OSOR

G. ANTUNAC, *Zlarinka*. Zagreb, Gliptoteka HAZU